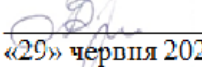


ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ
 Навчально-науковий інститут денної освіти
 Навчально-науковий інститут заочно-дистанційного навчання
Кафедра правознавства

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач (начальник) кафедри

 проф. Галина ЛАВРИК
 «29» червня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

З навчальної дисципліни **«РИМСЬКЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО»**

Освітньо-професійна програма /спеціалізація	«Право» <i>(назва)</i>
Спеціальність	081 Право <i>(код, назва спеціальності)</i>
Галузь знань	08 Право <i>(код, назва галузі знань)</i>
Ступінь вищої освіти	бакалавр <i>(бакалавр, магістр, доктор філософії)</i>

Робоча програма навчальної дисципліни «Римське приватне право» схвалена та рекомендована до використання в освітньому процесі на засіданні кафедри,
 протокол від «29» червня 2023 року № 11

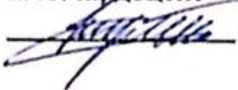
Укладач:

Сергій Гладкий – д.ю.н., професор, професор кафедри правознавства
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньо-професійної програми «Право»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
зі спеціальності 081 «Право»

к. ю. н., доцент



Олег КУЛЬЧІЙ

ЗМІСТ

Розділ 1. Опис навчальної дисципліни	4
Розділ 2 Перелік компетентностей та програмні результати навчання.....	5
Розділ 3. Програма навчальної дисципліни.....	7
Розділ 4. Тематичний план вивчення навчальної дисципліни.....	14
Розділ 5. Система оцінювання знань студентів.....	27
Розділ 6. Інформаційні джерела.....	30
Розділ 7. Програмне забезпечення навчальної дисципліни	36

Розділ 1. Опис навчальної дисципліни

Таблиця 1. Опис навчальної дисципліни «Римське приватне право» для студентів спеціальності 081 «Право» освітньо-професійна програма «Право» освітнього ступеня бакалавр

Опис навчальної дисципліни	
Місце у структурно-логічній схемі підготовки	<i>Пререквізити:</i> <i>Постреквізити:</i> «Історія держави і права України», «Цивільне право», «Цивільне процесуальне право»
Мова викладання – українська.	
Статус дисципліни – обов’язкова.	
Курс/семестр вивчення дисципліни – 1 курс, 1 семестр.	
Кількість кредитів ЄКТС/кількість модулів – 3 кредити ЄКТС, 2 модулі.	
Денна форма навчання: кількість годин: – загальна кількість: 1 семестр – 90, 2 семестр – .	
– лекції: 1 семестр – 18, 2 семестр – .	
– семінарські заняття: 1 семестр – 14, 2 семестр – .	
– самостійна робота: 1 семестр – 58, 2 семестр – .	
– вид підсумкового контролю: 1 семестр – залік, 2 семестр – .	
Заочна форма навчання: кількість годин: 1 семестр – 90, 2 семестр – .	
– лекції: 1 семестр – 10, 2 семестр – .	
– практичні заняття: 1 семестр – 6, 2 семестр – .	
– самостійна робота: 1 семестр – 74, 2 семестр – .	
– вид підсумкового контролю: 1 семестр – залік, 2 семестр – .	

Розділ 2. Перелік компетентностей та програмні результати навчання з навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Римське приватне право» є ознайомлення здобувачів вищої освіти з історією виникнення і розвитку римського приватного права, його джерелами, змістом, історичним і сучасним значенням.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- ознайомлення здобувачів вищої освіти з історією становлення і розвитку римського приватного права, його системою та джерелами;
- засвоєння здобувачами вищої освіти основних теоретичних положень римського приватного права як підґрунтя подальшого розвитку цивілістичної думки;
- вивчення здобувачами вищої освіти основних інститутів римського приватного права;
- вироблення у здобувачів вищої освіти поваги до правових пам'яток минулого та набуття навичок їх використання для розвитку правового мислення.

У результаті вивчення дисципліни «Римське приватне право» студенти повинні:

знати:

- історичні етапи становлення і розвитку римського приватного права та його значення для сучасної юриспруденції;
- основні джерела римського приватного права;
- основні правові інститути й теоретичні положення римського приватного права;
- особливості здійснення судочинства та види позовів в античному Римі;
- особливості правового регулювання сімейних правовідносин;
- правовий статус осіб в античному Римі;
- особливості правового регулювання майнових відносин;
- особливості правового регулювання зобов'язальних відносин;
- особливості давньоримського спадкового права.

уміти:

- аналізувати правові явища з використанням понять та інших правових засобів, вироблених юристами Стародавнього Риму;
- здійснювати порівняльний аналіз римського права (окремих його інститутів) і сучасного цивільного права;
- використовувати набуті знання у процесі вивчення чинного в Україні цивільного права.

Таблиця 2. Перелік компетентностей, які забезпечує навчальна дисципліна «Римське приватне право», програмні результати навчання

№ з/п	Компетентності, якими повинен оволодіти студент	Програмні результати навчання
<i>Загальні компетентності</i>		
1.	здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК1)	проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел (РН 3)
2.	здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК7)	доносити до респондента матеріал з певної правової проблематики доступно і зрозуміло (РН 12)
3.	здатність бути критичним і самокритичним (ЗК 8)	вільно спілкуватись державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, із застосуванням правничої термінології (РН 10)
<i>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності</i>		
4.	здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему (СК 2)	пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів (РН 19)
5.	СК 13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.	

Розділ 3. Програма навчальної дисципліни

Програму навчальної дисципліни «Римське приватне право» обговорено і схвалено на засіданні кафедри правознавства. Протокол засідання кафедри від «29» серпня 2023 року № 1.

Програмний зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Загальна частина римського приватного права

Тема 1. Поняття, структура та історичне значення римського приватного права

Поняття римського права. Основні етапи розвитку римського права. Принципи римського права.

Поділ римського права на приватне і публічне. Основні системи римського приватного права. Інституційна структура римського приватного права.

Історичне значення римського приватного права. Поняття, види, типи і форми рецепції права. Рецепція римського права у Європі. Значення римської юриспруденції для розвитку сучасного права.

Предмет римського приватного права як навчальної дисципліни. Мета і завдання вивчення римського приватного права. Методи вивчення римського приватного права. Джерела вивчення римського приватного права.

Тема 2. Джерела римського приватного права

Значення терміна «джерело права». Поняття і види джерел римського приватного права. Jus scriptum (писане право). Jus non scriptum (неписане право).

Звичаї. Закони XII таблиць як збірник звичаєвого права.

Закони у Стародавньому Римі. Постанови народних зборів. Сенатусконсульти. Імператорські конституції.

Едикти магістратів (претора, курильного едила, правителя провінції) як специфічна форма правотворення.

Діяльність юристів. Форми діяльності юристів у Стародавньому Римі. Консультації правознавців. Твори римських юристів. Інституції Гая. Дигести.

Кодифікація римського права. Кодифікація Юстиніана. Кодекс Юстиніана. Дигести. Інституції. Новели. Звід цивільного права.

Тема 3. Особи у римському приватному праві

Поняття особи у Стародавньому Римі. Види суб'єктів права. Статус свободи. Статус громадянства. Сімейний статус.

Цивільна правоздатність. Виникнення та припинення цивільної правоздатності. Зміст цивільної правоздатності. Обсяг цивільної правоздатності.

Дієздатність. Чинники, які впливали на дієздатність у Стародавньому Римі. Види дієздатності. Опіка і піклування.

Основний поділ населення Римської держави на вільних і рабів. Римське громадянство (виникнення, набуття, припинення). Правове становище римських громадян. Правове становище латинів. Правове становище перегринів. Правове становище вільновідпущеників. Правове становище колонів. Правове становище рабів.

Юридичні особи (*universitas*). Ознаки юридичної особи. Види юридичних осіб. Виникнення та припинення юридичних осіб у Стародавньому Римі.

Представництво та його види в Стародавньому Римі.

Тема 4. Сімейний статус фізичної особи

Особливості регулювання сімейних відносин на різних етапах історії Стародавнього Риму. Римська сім'я. Споріднення. Поняття агнатської та когнатської сім'ї. Особи свого права та особи чужого права. Глава родини (*pater familias*). Лінії та ступені споріднення.

Шлюб і його види. Законний римський шлюб. Шлюб з чоловічою владою. Шлюб без чоловічої влади. Конкубінат. Контуберніум. Укладення шлюбу. Форми шлюбних церемоній. Умови вступу до шлюбу. Підстави припинення шлюбу. Розлучення.

Правові відносини подружжя. Особисті та майнові відносини подружжя у шлюбі з чоловічою владою. Особисті та майнові відносини подружжя у шлюбі без чоловічої влади. Посаг (придане). Дошлюбне дарування.

Відносини батька і дітей. Батьківська влада. Підстави встановлення батьківської влади над дітьми. Узаконення. Усиновлення. Арогація. Адопція. Підстави припинення батьківської влади. Відносини між матір'ю і дітьми.

Тема 5. Захист цивільних прав. Позови

Форми захисту порушених прав у Стародавньому Римі.

Поняття і види приватної саморозправи. Самооборона. Обмеження приватної саморозправи. Встановлення системи викупів. Припинення приватної саморозправи.

Поняття судового процесу. Види судового процесу. Легісакційний процес, його стадії. Формулярний процес. Позовні форми звернення. Іntenція. Демонстрація. Кондемнація. Ад'юдикація. Процесуальне представництво. Екстраординарний процес.

Поняття і види позовів. Речовий позов (*actio in rem*). Персональний або особистий позов (*actio in personam*). *Actio stricti juris* (позов “суворого права”) та *actio bonae fidei* (позов “доброї совісті”). *Actio directa* (“прямий позов”) та *actio contraria* (“зворотний позов”). *Actio utilis* (позов за аналогією). *Actio ficticia* (позов з фікцією). Кондикційний позов. Ноксальний позов.

Позовна давність. Початок, переривання та призупинення перебігу позовної давності. Відмінність законних строків від позовної давності.

Спеціальні засоби преторського захисту. Інтердикти. Стимуляція. Реституція. Введення у володіння.

Модуль 2. Особлива частина римського приватного права

Тема 6. Речі та речові права: загальні положення

Поняття речей у римському праві. Класифікація речей. Поняття майна.

Речі божественного права (*res divini iuris*) і речі людського права (*res humani iuris*). Речі приватні та публічні. Речі природного походження та речі штучно створені. Речі тілесні (*res corporales*) та безтілесні (*res incorporales*). Речі, допущені до обігу (*res in commercio*) та речі, вилучені з обігу (*res extra commercium*).

Речі манципні та неманципні (*res mancipi* та *res nec mancipi*). Ритуал «манципация». Речі рухомі (*res mobiles*) та нерухомі (*res immobiles*).

Речі індивідуальні (*species*) і родові (*genera*). Речі споживні (*res quae usu consumuntur*) та неспоживні (*res quae usu non consumuntur*). Подільні та неподільні речі. Речі прості, складні та складені. Плоди і доходи. Послуги залежних осіб (*mercedes*). Рента із земельних ділянок (*pensiones*). Проценти з капіталу (*usure*).

Поняття речового і зобов'язального права. Види речових прав.

Тема 7. Володіння

Поняття володіння (*possessio*) у римському праві. Володіння (посідання) і право володіння. Історичні умови виникнення інституту

володіння у Стародавньому Римі. Фактичний склад відносин володіння (*animus possidendi* та *corpus possessionis*). Співвідношення володіння з правом власності.

Умови встановлення володіння (фактичне панування над річчю та володільницьке волевиявлення). Способи та правові наслідки набуття законного та незаконного (добросовісного і недобросовісного) володіння. Припинення володіння.

Первісне та похідне володіння. Натуральне та цивільне (інтердиктне) володіння. Володіння кредитором річчю, яку передано в реальну заставу. Володіння в порядку секвестру. Прекарне володіння.

Посесорний і петиторний захист володіння. Види володільницьких інтердиктів.

Тема 8. Право власності

Формування поняття про право власності у Стародавньому Римі. Характерні риси відносин власності.

Поняття і зміст права власності. Право володіння. Право користування та право збору плодів (право одержувати прибутки). Право розпорядження. Право захисту. Обмеження права власності.

Види права власності. Квіритська власність. Провінційна власність. Преторська або бонітарна власність. Спільна власність.

Спосіб набуття права власності (*modus acquirendi*) і титул набуття (*titulus acquirendi*). Первісні способи набуття права власності. Захоплення безгосподарної речі (*occupatio*). Переробка речі (*specificatio*). Злиття (*confusio*) та змішування (*commixtio*) речей. З'єднання речей (*accessio*). Набувальна давність (*usucapio*). Правові способи похідного набуття права власності (манципація, уступка права, традиція). Припинення права власності.

Захист права власності. Віндикаційний позов (*res vindicatio*). Негаторний позов (*actio negatoria*). Прогібіторний позов (*actio prohibitoria*). Публіціанський позов (*actio in rem Publiciana*).

Тема 9. Права на чужі речі

Історичні умови виникнення прав на чужі речі у Стародавньому Римі. Поняття та особливості прав на чужі речі. Види прав на чужі речі.

Сервітути: поняття та види. Законні, договірні, заповідальні й преторські сервітути. Способи встановлення сервітутних прав. Припинення сервітутних прав. Захист сервітутів. Земельні сервітути, їх особливості. Особисті (персональні) сервітути. Узупфрукт. Узус. Право

користування чужим житлом (для проживання). Право користування чужою робочою силою (рабами) або тваринами (худобою).

Емфітевзис (право користування чужою земельною ділянкою сільськогосподарського призначення). Підстави встановлення емфітевзису. Права та обов'язки емфітевта та власника земельної ділянки. Захист емфітевзису. Припинення емфітевзису.

Суперфіцій (право користування чужою земельною ділянкою для забудови в межах населеного пункту). Підстави встановлення суперфіцію. Права та обов'язки суперфіціарія і власника земельної ділянки. Припинення суперфіцію.

Право застави (заставне право). Поняття застави. Форми застави. Фідуціарна угода. Пігнус. Іпотека: поняття, види, підстави виникнення і припинення.

Тема 10. Загальні положення про зобов'язання

Поняття зобов'язання та його роль в економічному житті суспільства. Зміст зобов'язання. Відмінність речового та зобов'язального права.

Види зобов'язань. Цивільні (*civiles*), преторські (*honorariae*) та натуральні (*naturales*) зобов'язання. Подільні (*obligatio dividue*) та неподільні (*obligatio individue*) зобов'язання. Альтернативні зобов'язання. Факультативні зобов'язання. Односторонні та двосторонні зобов'язання.

Сторони в зобов'язанні. Множинність осіб у зобов'язанні. Часткові та солідарні зобов'язання. Заміна осіб у зобов'язанні. Новація. Цесія. Переведення боргу.

Підстави виникнення зобов'язань. Поняття і види юридичних фактів.

Виконання зобов'язань. Вимоги належного виконання зобов'язань. Забезпечення виконання зобов'язань. Поручка (*adpromissio*). Завдаток (*arra*). Неустойка (*stipulatio poenae*). Застава.

Поняття невиконання або неналежного виконання зобов'язань. Вина. Форма вини (умисел та необережність). Майнова шкода (збитки). Наслідки невиконання зобов'язань. Підстави звільнення боржника від відповідальності за невиконання або неналежне виконання зобов'язань. Випадок (*casus*). Непереборна сила (*vis maior*).

Припинення зобов'язань, крім виконання. Новація. Залік. Поєднання кредитора і боржника в одній особі. Неможливість виконання (*impossibilium*). Звільнення від боргу (*remissio debiti*).

Тема 11. Договори: загальні положення

Поняття і види договорів. Односторонні та двосторонні договори. Договори «суворого права» та договори «доброї совісті». Консенсуальні, реальні, вербальні та літеральні контракти. Пакти.

Зміст договору та його елементи (істотні, звичайні, випадкові). Умови і строки в договорі. Мета договору.

Умови дійсності договорів. Законність договору. Вільне волевиявлення сторін. Помилка. Обман. Правоздатність і дієздатність сторін договору. Визначеність змісту договору. Форма договору. Реальна можливість виконання договору.

Укладення договору. Оферта. Акцепт.

Тема 12. Окремі види договірних зобов'язань

Вербальні контракти (*verbis*). Стипуляція (*stipulatio*). Клятвена обіцянка вільновідпущеника (*iusjurandum liberti*). Встановлення приданого (*dotis dictio*).

Літеральні (письмові) контракти (*litteris*), способи їх укладення. Журнал (*adversaria*). Книга прибутків і видатків (*codex accerti et expensi*). Синграф (*syngrapha*). Хірограф (*chirographum*).

Консенсуальні контракти, їх види. Договір купівлі-продажу (*emptio-venditio*). Договір найму речей (*locatio rei*). Договір найму послуг (*locatio conductio operarum*). Договір найму роботи (*locatio conductio operis*). Договір доручення (*mandatum*). Договір про сумісну діяльність або договір товариства (*societas*).

Реальні контракти. Позика (*matuum*). Позичка (*commodatum*). Зберігання, схов (*depositum*). Договір застави (*contractus pigne raticius*).

Поняття та види безіменних (інномінальних) контрактів. Договір міни (*permutatio*). Оціночний договір (*aestimatum*). Прекарій (*precarium*).

Пакти (*ractum*). Преторські пакти. Законні (імператорські) пакти.

Тема 13. Позадоговірні зобов'язання

Зобов'язання ніби з договорів (квзіконтрактів). Поняття та ознаки ведення чужих справ без доручення. Права та обов'язки гестора (*negotiorum gestor*) і господаря (*dominus negotii*).

Зобов'язання, що виникали з безпідставного збагачення (*condicti sine causa*). Позов про стягнення оплаченого неіснуючого боргу (*conditio indebiti*). Позов про повернення наданого, мета якого не здійснилася (*conditio causa data causa non secuta*). Позов про повернення одержаного від крадіжки (*condictio ex causa furtiva*). Позов про набуття за несправедливою підставою (*condictio ex causa injusta*).

Деліктні зобов'язання. Особиста образа (*injuria*). Крадіжка (*furtum*). Пограбування (*rapina*). Неправомірне знищення або пошкодження чужого майна (*damnum injuria datum*). Загроза (*metus*). Обман (*dolus malus*).

Квазіделікти (*quasi ex delicto*). Відповідальність судді за неналежне здійснення судового провадження. Відповідальність за викинуте або вилите із помешкання на вулицю. Відповідальність за небезпечне для оточення виставлене, підвішене або вивішене майно. Відповідальність власників готелів, заїжджих дворів, судоволодільців за шкоду, завдану майну постояльців або пасажирів.

Тема 14. Спадкове право

Поняття спадкового права. Спадкування (*hereditas*). Спадкове майно (спадкова маса, спадщина). Спадкодавець і спадкоємець. Види спадкування. Відумерла спадщина (*bona vacantia*).

Основні етапи розвитку римського спадкового права. Спадкування за *jus civile*. Спадкування за преторським едиктом. Спадкування за імператорськими законами. Спадкування за правом Юстиніана.

Стадії процесу спадкування. Відкриття спадщини. «Лежача» (*hereditas jacens*) спадщина. Прийняття спадщини (*hereditas aditio*). Спадкова трансмісія. Захист спадкових прав.

Спадкування за заповітом. Поняття заповіту (*testamentum*). Заповідальна правоздатність. Приватні та публічні заповіти. Усні та письмові заповіти. Структура заповіту. Призначення спадкоємця. Обмеження заповідальної свободи в римському праві. Обов'язкова частка в спадщині. Втрата заповітом сили.

Спадкування за законом. Черги спадкоємців.

Сингулярне наступництво. Легат (*legatum*), порядок його отримання. Обмеження легатів в римському праві. Фідеїкоміс (*fideicommissum*).

**Розділ 4. Тематичний план навчальної дисципліни
з розподілом навчального часу за видами занять**

Таблиця 3.1. Тематичний план навчальної дисципліни «Римське приватне право» для студентів денної форми навчання спеціальності 081 «Право» освітньо-професійна програма «Право»

№ з/п	Назва модуля, теми	разом	Кількість годин за видами занять		
			аудиторні		позааудиторні
			лекції	семінарські заняття	самостійна робота
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
Модуль I. Загальна частина римського приватного права					
1	Поняття, структура та історичне значення римського	10	2	2	6
2	Джерела римського приватного права	7	2	-	5
3	Особи у римському приватному праві	10	2	2	6
4	Сімейний статус фізичної особи	8	-	2	6
5	Захист цивільних прав. Позови	10	2	2	6
	Загалом	45	8	8	29
Модуль II. Особлива частина римського приватного права					
6	Речі та речові права: загальні положення	3	-	-	3
7	Володіння	7	2	2	3
8	Право власності	7	2	2	3
9	Права на чужі речі	3	-	-	3
10	Загальні положення про зобов'язання	7	2	2	3

<i>1</i>		<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
11	Договори: загальні положення	5	2	-	3
12	Окремі види договірних зобов'язань	6	2	-	4
13	Позадоговірні зобов'язання	3	-	-	3
14	Спадкове право	4	-	-	4
	<i>Загалом</i>	<i>45</i>	<i>10</i>	<i>6</i>	<i>29</i>
	<i>Усього з курсу</i>	<i>90</i>	<i>18</i>	<i>14</i>	<i>58</i>

Таблиця 3.2. Тематичний план навчальної дисципліни «Римське приватне право» для студентів заочної форми навчання спеціальності 081 «Право» освітньо-професійна програма «Право»

№ з/п	Назва модуля, теми	разом	Кількість годин за видами занять		
			аудиторні		позааудиторні
			лекції	практичні заняття	самостійна робота
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
Модуль I. Загальна частина римського приватного права					
1	Поняття, структура та історичне значення римського	10	2	-	8
2	Джерела римського приватного права	8	-	-	8
3	Особи у римському приватному праві	10	-	2	8
4	Сімейний статус фізичної особи	8	-	-	8
5	Захист цивільних прав. Позови	9	2	-	7
	Загалом	45	4	2	39
Модуль II. Особлива частина римського приватного права					
6	Речі та речові права: загальні положення	5	-	-	5
7	Володіння	5	2	-	3
8	Право власності	5	-	2	3
9	Права на чужі речі	5	-	-	5
10	Загальні положення про зобов'язання	5	2	2	1
11	Договори: загальні положення	5	2	-	3

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
12	Окремі види договірних зобов'язань	5	-	-	5
13	Позадовірні зобов'язання	5	-	-	5
14	Спадкове право	5	-	-	5
	<i>Загалом</i>	<i>45</i>	<i>6</i>	<i>4</i>	<i>35</i>
	<i>Усього з курсу</i>	<i>90</i>	<i>10</i>	<i>6</i>	<i>74</i>

Таблиця 4.1. Технологічна карта тематичного плану навчальної дисципліни «Римське приватне право» для студентів денної, заочної форми навчання спеціальності 081 «Право» освітньо-професійна програма «Право»

* – у таблиці позначені лекційні та практичні заняття для студентів заочної форми навчання

Назва теми (лекційного заняття) та питання теми (лекційного заняття)	Обсяг годин	Назва теми та питання семінарського (практичного) заняття	Обсяг годин	Завдання самостійної роботи в розрізі тем
1	2	3	4	5
Модуль I. Загальна частина римського приватного права				
Тема 1. Поняття, структура та історичне значення римського приватного права				
Лекція 1 (*Лекція 1) 1. Поняття та предмет римського приватного права. 2. Структура римського права та його основні системи. 3. Етапи розвитку Римської держави і права. 4. Рецепція римського права.	2 2*	Семінарське заняття 1 1. Поняття та предмет римського приватного права. 2. Структура римського права та його основні системи. 3. Етапи розвитку Римської держави і права. 4. Рецепція римського права.	2	Питання для самостійного опрацювання: 1. Поняття та зміст права приватного права народів, його взаємозв'язок із цивільним правом. 2. Значення римської юриспруденції для формування і розвитку права. 3. Вплив римського права на становлення цивільного законодавства сучасних правових систем.
Тема 2. Джерела римського приватного права				
Лекція 2 1. Поняття та види джерел римського	2			Питання для самостійного опрацювання:

<p>приватного права. 2. Форми діяльності юристів у Стародавньому Римі. 3. Кодифікація римського права.</p>				<p>1. Поняття та загальна характеристика джерел римського приватного права. 2. Види джерел римського приватного права. 3. Кодифікація Юстиніана.</p>
<p>Тема 3. Особи у римському приватному праві</p>				
<p>Лекція 3 1. Поняття особи. Правоздатність та дієздатність осіб. 2. Правове становище римських громадян. 3. Правове становище латинів, перегринів, вільновідпущеників та колонів. 4. Правове становище рабів. 5. Юридична особа в римському приватному праві.</p>	<p>2</p>	<p>Семінарське заняття 2 (*Практичне заняття 1) 1. Поняття особи. Правоздатність та дієздатність осіб. 2. Правове становище римських громадян. 3. Правове становище латинів, перегринів, вільновідпущеників та колонів. 4. Правове становище рабів. 5. Юридична особа в римському приватному праві.</p>	<p>2 2*</p>	<p>Питання для самостійного опрацювання: 1. Римське громадянство (виникнення, набуття, припинення). 2. Приватні корпорації у Стародавньому Римі. 3. Діяльність прокуратора як вид добровільного представництва. 4. Представництво діяльність на підставі договору доручення.</p>
<p>Тема 4. Сімейний статус фізичної особи</p>				

		Семінарське заняття 3 1. Римська сім'я. Агнатське та когнатське споріднення. 2. Шлюб. 3. Правовідносини подружжя. 4. Правовідносини батьків і дітей	2	Питання для самостійного опрацювання: 1. Історія регулювання сімейних відносин у Стародавньому Римі. 2. Конкубат.
Тема 5. Захист цивільних прав. Позови				
Лекція 4 (*Лекція 2) 1. Форми захисту прав. 2. Види римського цивільного процесу. 3. Поняття і види позовів. 4. Позовна давність. 5. Спеціальні засоби преторського захисту.	2	Семінарське заняття 4 1. Форми захисту прав. 2. Види римського цивільного процесу. 3. Поняття і види позовів. 4. Позовна давність. 5. Спеціальні засоби преторського захисту.	2	Питання для самостійного опрацювання: 1. Речовий позов (actio in rem). 2. Персональний або особистий позов (actio in personam). 3. Actio stricti juris (позов “суворого права”) та actio bonae fidei (позов “доброї совісті”). 4. Actio directa (“прямий позов”) та actio contraria (“зворотний позов”). 5. Actio utilis – позов за аналогією. 6. Actio fictia – позови з фікцією. 7. Позови штрафні та реіперсекюторні.

Модуль II. Особлива частина римського приватного права				
Тема 6. Речі та речові права: загальні положення				
				Питання для самостійного опрацювання: 1. Поняття та класифікація речей у римському праві. Співвідношення понять товар і річ. Поняття майна. 2. Поняття, загальна характеристика та види речових прав. 3. Співвідношення речового і зобов'язального права.
Тема 7. Володіння				
Лекція 5 (*Лекція 3) 1. Загальне вчення про володіння у Стародавньому Римі. 2. Виникнення і припинення володіння (посідання) 3. Види володіння. 4. Захист володіння.	2 2*	Семінарське заняття 5 1. Загальне вчення про володіння у Стародавньому Римі. 2. Виникнення і припинення володіння (посідання). 3. Види володіння. 4. Захист володіння.	2	Питання для самостійного опрацювання: 1. Історичні умови виникнення володіння у Стародавньому Римі. 2. Володіння і держання.
Тема 8. Право власності				
Лекція 6 1. Поняття права власності. 2. Види права власності. 3. Способи набуття	2	Семінарське заняття 6 (*Практичне заняття 2) 1. Поняття права власності.	2	Питання для самостійного опрацювання: 1. Спільна власність. 2. Обмеження

права власності. 4. Обмеження права власності. 5. Припинення права власності. 6. Захист права власності.		2. Види права власності. 3. Способи набуття права власності. 4. Припинення права власності. Захист права власності.		права власності.
Тема 9. Права на чужі речі				
				Питання для самостійного опрацювання: 1. Поняття та види прав на чужі речі. 2. Сервітут (право обмеженого користування чужим майном). 3. Емфітевзис (право користування чужою земельною ділянкою сільськогосподарського призначення). 4. Суперфіцій (право користування чужою земельною ділянкою для забудови в межах населеного пункту). 5. Заставне право.
Тема 10. Загальні положення про зобов'язання				
Лекція 7 (*Лекція 4)	2 2*	Семінарське заняття 7	2	Питання для самостійного

<ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття і види зобов'язань. 2. Сторони у зобов'язанні. 3. Підстави виникнення зобов'язання. 4. Зміст зобов'язання. 5. Виконання зобов'язання. 6. Припинення зобов'язання. 		<p>(*Практичне заняття 3)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття і види зобов'язань. 2. Сторони у зобов'язанні. 3. Підстави виникнення зобов'язання. 4. Зміст зобов'язання. 5. Виконання зобов'язання. 6. Припинення зобов'язання. 	<p>опрацювання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Забезпечення виконання зобов'язання. 2. Наслідки невиконання зобов'язання.
<p>Тема 11. Договори: загальні положення</p>			
<p>Лекція 8 (*Лекція 5)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття і види договорів у Стародавньому Римі. 2. Зміст договору. 3. Умови дійсності договорів. 4. Укладення договорів. 	<p>2</p>		<p>Питання для самостійного опрацювання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття контрагентів. 2. Поняття волевиявлення. 3. Поняття конклюдентних дій. 4. Поняття помилки.
<p>Тема 12. Окремі види договірних зобов'язань</p>			
<p>Лекція 9</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вербальні контракти. 2. Літеральні контракти. 3. Консенсуальні контракти. 4. Реальні контракти. 5. Безіменні контракти. 	<p>2</p>		<p>Питання для самостійного опрацювання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Безіменні контракти. 2. Пакти.
<p>Тема 13. Позадоговірні зобов'язання</p>			
			<p>Питання для самостійного</p>

			<p>опрацювання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Квazіконтракти. 2. Становлення поняття та загальна характеристика зобов'язань із деліктів. 3. Класифікація зобов'язань із деліктів. 4. Квazіделікти.
Тема 14. Спадкове право			
			<p>Питання для самостійного опрацювання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття і види порядків спадкування. 2. Спадкування за заповітом. 3. Спадкування за законом. 4. Прийняття спадщини. 5. Легати та фідейкоміси. 6. Захист спадкових прав.
Всього годин з навчальної дисципліни	18 10*		14 6*

Розділ 5. Система оцінювання знань студентів

Поточна успішність студентів за виконання навчальних видів робіт на навчальних (семінарських та практичних) заняттях і за виконання завдань самостійної роботи оцінюється за допомогою національної шкали оцінок («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») з метою педагогічного корегування навчальної діяльності студентів та допуску/недопуску до поточного модульного контролю їх знань.

Поточний контроль, який має місце під час проведення трьох поточних модульних робіт, здійснюється шляхом виконання студентами відповідних тестів в письмовій формі або за допомогою відповідного програмного забезпечення комп'ютерної підтримки освітнього процесу. Оцінювання знань студентів при виконанні поточних модульних робіт здійснюється за 100-бальною шкалою. Загальна оцінка за поточний модульний контроль визначається як середньоарифметична за формулою: $(M_1 + M_2) / 2$

Оцінювання самостійної роботи студента здійснюється шляхом перевірки його робочого зошита, де виконуються завдання, передбачені планом самостійної роботи, а також під час поточного тестування чи співбесіди, у перебігу яких викладач визначає загальний рівень засвоєння студентом вузлових питань кожної з тем, винесених на самостійне опрацювання (зокрема, під час семінарських занять). У додатковому контролі засвоєння студентом кожної з тем, винесених на самостійне опрацювання, потреби немає, оскільки цю функцію виконує рубіжний контроль (поточна модульна контрольна робота). У ній рівномірно представлений увесь навчальний матеріал модуля.

Підсумкове оцінювання знань студентів з навчальної дисципліни «Римське приватне право» здійснюється у формі ПМК (заліку). Підсумкова оцінка визначається за середньозваженою оцінкою, виходячи із загальної оцінки за поточний модульний контроль. Оцінювання знань студентів при здачі екзамену здійснюється за 100-бальною шкалою.

Існує також можливість набрання студентом *додаткових балів* (не більше 30).

Таблиця 5.1. Розподіл балів за результатами вивчення навчальної дисципліни «Римське приватне право» для студентів спеціальності 081 «Право» освітньо-професійна програма «Право» за результатами вивчення навчальної дисципліни

Види робіт	Максимальна кількість балів
Модуль 1 (теми 1-5): відвідування лекції (0 балів); обговорення теоретичного питання на семінарському занятті (7 бали); тестування (0 балів); виконання завдань, передбачених планом	55

самостійної роботи (3 бали); поточна модульна робота (15 балів)	
Модуль 2 (теми 6-14): відвідування лекції (0 балів); обговорення теоретичного питання на семінарському занятті (7 бали); тестування (0 балів); виконання завдань, передбачених планом самостійної роботи (3 бал); поточна модульна робота (15 балів)	45
Разом	100

Таблиця 5.2. Шкала оцінювання знань студентів за результатами підсумкового контролю з навчальної дисципліни «Римське приватне право»

<i>Сума балів за всі види навчальної діяльності</i>	<i>Оцінка за шкалою ECTS</i>	<i>Оцінка за національною шкалою</i>
90-100	A	Відмінно
82-89	B	Дуже добре
74-81	C	Добре
64-73	D	Задовільно
60-63	E	Задовільно достатньо
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного підсумкового контролю
0-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни та підсумковим контролем

Таблиця 5.3. Система нарахування додаткових балів за видами робіт з вивчення навчальної дисципліни «Римське приватне право»

<i>Форма роботи</i>	<i>Вид роботи</i>	<i>Бали</i>
1. Навчальна	1. Участь у предметних олімпіадах: університетських, міжвузівських, всеукраїнських, міжнародних	10-25
	2. Участь у конкурсах на кращого знавця дисципліни: університетських, міжвузівських, всеукраїнських, міжнародних	10-25
	3. Виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань підвищеної складності	0-25
	4. Написання і захист реферату з визначеної проблеми	0-10
2. Науково-дослідна	1. Участь у наукових гуртках («Ін-Юре»)	5-20
	2. Участь у наукових студентських клубах («Феміда»)	5-15
	3. Участь у конкурсах студентських робіт: університетських, міжвузівських, всеукраїнських, міжнародних	5-15

<i>Форма роботи</i>	<i>Вид роботи</i>	<i>Бали</i>
	4. Участь у наукових студентських конференціях: університетських, міжвузівських, всеукраїнських, міжнародних	5-15
	5. Підготовка публікації в наукових виданнях	25
Разом		до 30

Додаткові бали додаються до загальної підсумкової оцінки за вивчення навчальної дисципліни, але загальна підсумкова оцінка не може перевищувати 100 балів.

Розділ 6. Інформаційні джерела

1. Макарчук В.С. Римське приватне право : навч. посіб. Вид. 2-ге, допов. К. : Атіка ; Х. : Право, 2015. 255 с.
2. Орач Є.М. Римське приватне право. Академічний курс : підруч. для студ. вищ. навч. закл. К. : Ін Юре, 2012. 390 с.
3. Підпригора О. А. Римське право [Текст] : підручник. 5-ге вид., стер. Київ : Юрінком Інтер, 2022. 528 с.
4. Підпригора О.А. Римське приватне право. Академічний курс : підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закладів. К. : Видавничий Дім "Ін Юре", 2001. 440 с.
5. Римське приватне право : підручник / відпов. ред. Р. А. Майданик, Є. О. Рябоконт. Київ : Алерта, 2023. 386 с.
6. Трофанчук Г.І. Римське приватне право : навч. посіб. для студ. К. : Атіка, 2006. 248 с.
7. Харитонов Є.О. Основи римського приватного права : посіб. для аудитор. і самот. вивч. курсу. Одеса : Букаєв Вадим Вікторович, 2016. 395 с.

Додаткові рекомендовані джерела інформації:

8. Агафонов С. Особливості припинення шлюбу розлученням за стародавнім римським цивільним правом. Юридичний журнал. 2005. № 10. С. 64-66.
9. Агафонов С.А. Римське право : навч.-метод. посіб. для самот. вивч. дисципліни. К. : КНЕУ, 2005. 144 с.
10. Балко О. Становлення інституту шлюбу в римському праві та у країнах романо-германського типу правової системи. Віче. 2010. № 12. С.5-6.
11. Безклубий І. Інститут евікції в Стародавньому Римі та цивільному праві України. Бюлетень Міністерства юстиції України. 2008. № 5. С.44-55.
12. Безрук Л. Розвиток інституту іпотеки в Стародавньому Римі. Економіка, Фінанси, Право. 2009. № 5. С.34-38.
13. Берестова І. Безпідставне збагачення: інститут набуття, зберігання майна без достатньої правової підстави у системі римського права. Вісник прокуратури. 2003. № 10. С. 60-64.
14. Братасюк В. Римське право як форма вираження принципу суб'єктивно-індивідуальної волі. Українське право. 2003. №1. С. 207-212.
15. Буткевич О. Міжнародно-правові погляди глосаторів і постглосаторів. Часопис Київського університету права. 2007. № 3. С.169-173.
16. Васильченко В.В. Рецепція римського спадкового права у сучасному спадковому праві України: автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.03. К.: Київський нац.ун-т ім.Т.Шевченка, 1997. 19 с.

17. Васильченко В.В. Римське спадкове право на тлі права сучасного. Запоріжжя: Верже, 1999. 130 с.

18. Вовк В. Взаємозв'язок релігії, магії і права у римській культурі. Часопис Київського університету прав. 2008. № 4. С. 24-29.

19. Вовк В. Знаково-символічний характер одягу в межах римського права. Науковий вісник Київського національного університету внутрішніх справ. 2010. № 2. С. 267-274.

20. Вовк В. Приватно-правова технологія стародавніх римлян як конструювання правової реальності. Адвокат. 2009. № 2. С. 22-25.

21. Вовк В. Промовляння і мовчання як конструктивні елементи римського права. Адвокат. 2009. № 3. С. 39-42.

22. Вовк В. Римська правова дійсність і комедії Плавта. Часопис Київського університету права. 2010. № 1. С. 23-27.

23. Вовк В. Смерть та мертве тіло як елементи римського права. Часопис Київського університету права. 2009. № 4. С. 26-31.

24. Вовк В. Тіло раба як феномен правової дійсності. Часопис Київського університету права. 2009. № 1. С. 25-30.

25. Вовк В. Юридична рівність у римському праві. Адвокат. 2009. № 6. С. 29-32.

26. Вовк В.М. Римське право як феномен правової дійсності: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.12 / Нац. акад. внутр. справ. К., 2011. 32 с.

27. Гонгало Р.Ф. Суперфіцій у римському праві та контексті правової його рецепція у сучасному цивільному праві України: автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.03. К.: НАН України; Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького, 2000. 18 с.

28. Гусарев С. Юридична професія в контексті правової спадщини Риму. Часопис Київського університету права. 2006. № 1. С. 21-24.

29. Гутьєва В.В. Емфітевзис у римському праві та його рецепція у праві України: автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.01. К.: НАН України ; Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького, 2000. 18 с.

30. Дмитрієва Ю. Виникнення та розвиток інституту простого товариства: роль римського приватного права у цьому процесі. 2007. № 6. С.126-130.

31. Достдар Р. Рецепція греко-римського права в цивільному уложенні. Юридична Україна. 2009. № 1. С. 65-66.

32. Задорожній А. «Руська правда» і Римське право: порівняльний аспект. Бюлетень Міністерства юстиції України. 2009. №1. С.49-53.

33. Задорожній Ю. Започаткування римським правом принципів права у країнах романо-германської правової сім'ї. Право України. 2010. № 3. С. 272-276.

34. Задорожній Ю. Роль римського права у процесі становлення та розвитку університетів у країнах Західної Європи. Право України. 2009. № 3. С.153-160.

35. Задорожній Ю. Формування інституту позадоговірних зобов'язань у римському праві. Бюлетень Міністерства юстиції України. 2006. № 13. С.113-117.

36. Задорожній Ю.А. Римське право доктринальна першооснова права та юридичної науки в країнах романо-германської правової сім'ї та України: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.01. К.: Київський національний ун-т внутрішніх справ, 2008. 21 с.

37. Закорецька Л. Види прав на чужі речі: порівняльний аналіз за римським приватним правом та сучасним цивільним правом. Право України. 2007. № 8. С. 104-107.

38. Качур В. Природні умови обмеження правосуб'єктності фізичних осіб у Стародавньому Римі. Часопис Київського університету права. 2010. № 3. С. 8-12.

39. Качур В. Соціальні умови обмеження правосуб'єктності фізичних осіб у Стародавньому Римі. Часопис Київського університету права. 2010. № 4. С. 23-27.

40. Качур В. Співвідношення понять «Persona», «Status» і «Caput» у римському праві. Часопис Київського університету права. 2010. № 2. С. 21-25.

41. Кирпичов О.А. Римське приватне право : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.. Донецьк : Юго-Восток, 2007. 320 с.

42. Колосова А. Римське приватне право та його вплив на розвиток сучасного цивільного права. Юридична Україна. 2006. № 9. С. 22-25.

43. Майданник Н. Поняття і місце натуральних зобов'язань у приватному праві Стародавньому Римі. Юридична Україна. 2007. № 8. С. 64-69.

44. Михайлюк О. Формування інституту поруки у римському приватному праві. Юридична Україна. 2005. № 2. С. 34-39.

45. Павленко Д. Принцип добросовісності в римському праві та зобов'язальному праві України: порівняльний аналіз. Підприємництво, господарство і право. 2006. № 4. С. 129-132.

46. Паракуда О. Виникнення ідеї гарантії як способу забезпечення зобов'язань у римському приватному праві. Наше право. 2008. № 4. С. 16-21.

47. Петрова Л.В. До рецепції римського права. Правова держава. 2002. С. 426-433.

48. Підпригора О. Захист володіння за римським приватним правом. Право України. 1999. № 4. С. 18-35.

49. Підпригора О. Римське право і майбутнє правової системи України. Вісник академії правових наук України. 1999. №1. С.95-103.

50. Підпригора О.А. Римське право : підручник. 4-те вид. К. : Юрінком Інтер, 2014. 525 с.

51. Піцан О. Відносини творчості та їх правове регулювання у Стародавньому Римі. Адвокат. 2004. № 4. С. 40-42.

52. Прутян Д. Інститут опіки за римським правом та його рецепція в сучасному законодавстві України. Юридический весник. 2000. № 4. С.145-151.

53. Рабінович С. З історії античного праворозуміння. Юридична Україна. 2006. № 10. С. 6-9.

54. Рабінович С. Нормативні образи «природного»: римське право і сучасність. Вісник академії правових наук України. 2008. № 2. С.47-56.

55. Рибачок В. Становлення інституту іпотеки та механізму оформлення іпотечних договорів за часів римського права. Часопис Київського університету права. 2009. № 3. С.150-156.

56. Римське право і сучасність : матеріали Міжнар. наук. конф., 24 трав. 2013 р. / Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.", Півд. регіон. центр Нац. акад. прав. наук України, Міжнар. гуманіт. ун-т ; [упоряд.: Н. С. Адаховська ; за заг. ред. Є. О. Харитонова]. О. : Фенікс, 2013. 364 с.

57. Римське право і сучасність. Епідемія в Європі і право: від Риму до COVID-19 : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 12 черв. 2020 р.) / за заг. ред. Є. О. Харитонова. Одеса : Фенікс, 2020. 95 с. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/13061>.

58. Римське право і сучасність: цивільне право в умовах війни : матер. Всеукр. наук. конф. (Одеса, 24 травня 2022 р.) [Електронне видання] / за заг. ред. д.ю.н., проф. Є. О. Харитонова ; НУ «Одеська юридична академія». Одеса : Фенікс, 2022. 220 с. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/20003>.

59. Римське право та правова культура Європи / ред. А. Дембінські, М. Йоньца ; Люблінський католицький ун-т Іоана Павла II, Люблінська школа бізнесу Фундації Розвитку ЛКУ. Люблін : Видавництво Люблінського католицького ун-ту, 2008. 141 с.

60. Римське приватне право : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.; за заг. ред. канд. юрид. наук І.О. Ізарової. Чернігів : [Черніг. держ. ін-т права, соц. технологій та праці], 2010. 300 с.

61. Русу С.Д. Суб'єктний склад деліктних зобов'язань за римським приватним правом та у сучасному цивільному праві України. Юридический весник. 2004. № 4. С.110-116.

62. Северова О. Представництво за римським правом. Юридический весник. 2000. № 4. С.112-115.

63. Соколинський Д. Притримання у римському праві. Вісник Одеського ін-ту внутр. справ. 2005. № 3. С.156-162.

64. Гарнавська А. Правовий та юридичний статус особи у Древньому Римі. Науковий вісник Київського національного університету внутрішніх справ. 2009. № 1. С.199-204.

65. Харитонова О. Циклічний розвиток європейської цивілізації як чинник рецепції античного права. Середньовічна Європа: погляд з кінця ХХ століття: матеріали міжнародної наукової конференції. Чернівці, 2000. С. 12-17.

66. Шаркова І. Добросовісність (*bona fides*) в системі понять римського приватного права. *Юридична Україна*. 2006. № 12. С. 56-60.

67. Шаркова І.М. Римське приватне право (казуси добросовісності) : навч. посіб. К.: НДІ приват. права і підприємництва НАПрН України, 2013. 103 с.

Розділ 7. Програмне забезпечення навчальної дисципліни (програмне забезпечення комп'ютерної підтримки вивчення курсу «Римське приватне право»)

Загальне програмне забезпечення

Пакет програмних продуктів Microsoft Office, до якого входить програмне забезпечення для роботи з різними типами документів: текстами, електронними таблицями, презентаціями, базами даних тощо.

Основними й найбільш використовуваними складовими пакету Microsoft Office є:

1. Microsoft Word - додаток для створення й обробки документів. Цей додаток формує за замовчуванням файли з розширенням doc, хоча користувач за своїм розсудом може зберігати файли з іншими розширеннями (dot – файл шаблону, rtf – текст у спеціальному форматі, що відключає макроси, txt – тільки неформатований текст, html – формат веб-сторінок та ін.). Документи, створені цим додатком, можуть містити текст, графіку, таблиці, звук, відеокліпи.

2. Microsoft Excel – програма керування електронними таблицями загального призначення, що використовується для обчислень, організації й аналізу ділових даних.

3. Microsoft Power Point – засіб розробки демонстраційних матеріалів для електронної презентації з використанням слайдів. Створює файли з розширенням ppt. Демонстраційний матеріал може містити текст, таблиці, діаграми, графіку, анімацію, звук та інші ефекти multimedia. Виходячи з того, що Power Point є складовою частиною пакета Microsoft Office, презентацію можна досить швидко підготувати, використовуючи фрагменти документів Microsoft Word, таблиць і діаграм Excel, даних Access.

Спеціалізоване програмне забезпечення

1. Римське приватне право. Електронні презентації Microsoft PowerPoint тем курсу з використанням слайдів.
2. Римське приватне право: завдання для аудиторного тестування студентів денної та заочної форми навчання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://10.0.0.34/>
3. Римське приватне право: Дистанційний курс з дисципліни для студентів спеціальності 081 «Право» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www2.el.puet.edu.ua/st/course/view.php?id=2274>

Пошукові та інформаційні системи Інтернет

1. Google : Пошукова системи Інтернет. – Режим доступу до електронних ресурсів : <http://www.google.com.ua/>

Бібліотечно-бібліографічні електронні ресурси

1. Верховна Рада України : офіційний веб-сайт/ : Бібліотечно-бібліографічні ресурси : Бібліографічний моніторинг. – Режим доступу до електронних документів : <http://portal.rada.gov.ua/rada/control/uk/index>.

2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : Система каталогів і картотек. – Режим доступу до електронних документів : http://www.nbuv.gov.ua/db/library_db.html.

3. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : пошукова система сайту : Система каталогів і картотек : Каталог книжкових видань : Пошук у електронному каталозі. – Режим доступу до електронних документів : <http://www.nbuv.gov.ua/db/opac.html>.

4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : пошукова система сайту : Система каталогів і картотек : Електронний фонд (тематичні та видові зібрання публікацій) : Електронна бібліотека авторефератів дисертацій : Пошук у електронній бібліотеці авторефератів дисертацій. – Режим доступу до електронних документів. - <http://www.nbuv.gov.ua/eb/ard.html>.

5. Національна парламентська бібліотека України : веб-сайт : Політематична база даних статей з періодичних видань. – Режим доступу до електронних ресурсів : <http://analytic.nplu.org/>.

6. Національна парламентська бібліотека України : веб-сайт : Каталог статей зі збірників наукових праць. – Режим доступу до електронних ресурсів : <http://stt.nplu.org/>.

7. Бібліотека Полтавського університету економіки і торгівлі : веб-сайт. – Режим доступу до електронних ресурсів: http://lib.uccu.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=15&Itemid=36